

Trideset let Fakultete za kriminalistiko, kriminologijo in varnostne vede Univerze v Sarajevu

Jeseni 2023 je Fakulteta za kriminalistiko, kriminologijo in varnostne vede Univerze v Sarajevu (v nadaljevanju fakulteta) praznovala trideseto obletnico. Proslava je potekala v Mestni hiši v Sarajevu. Po uvodnih nagovorih so organizirali tri okrogle mize, in sicer o kriminalistiki, kriminologiji in varnostnih vedah. V prispevku se bom osredotočil predvsem na razvoj kriminologije in sorodnih ved v okviru razprave na okrogli mizi o kriminologiji, kjer smo sodelovali dr. Irma Kovčo z Univerze v Zagrebu, dr. Elmedin Muratbegović in dr. Muhamed Budimlić s fakultete, ki je slavila 30. obletnico, ter jaz.

Fakulteta je bila ustanovljena v kasarni Maršala Tita v ulici Zmaja od Bosne v času, ko je v Bosni in Hercegovini divjala vojna vihra. Po vojni se je začela hitreje razvijati in dosegla zavidljivo raven mednarodne prepoznavnosti. Kolegi s fakultete so me prosili za sodelovanje na okrogli mizi na slovesnosti v čast obletnice. Dogovorili smo se, da predstavimo nekaj mejnikov razvoja kriminologije v Bosni in Hercegovini ter sodelovanje s sorodnimi institucijami. Poleg razprave o razvoju kriminologije so potekale tudi okrogle mize o razvoju kriminalistike in varnostnih ved. Okrogle mize so sledile slovesnosti, ki so se je udeležili predstavniki univerz iz regije, mednarodnih institucij in politiki.

Z nekaj distance po poslušanju razprav na okroglih mizah ugotavljam, da so se kriminologija, kriminalistika in varnostne vede na fakulteti razvijale medsebojno povezano, kajti težko je nekatere teme obravnavati ločeno samo na ozkih področjih treh vodilnih disciplin. Poleg tega je razvoj fakultete močno povezan tudi z razvojem Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru in njenih predhodnic. Čeprav je bilo glavno vprašanje za udeležence okroglih miz o tem, kakšno je stanje razvoja znanosti v sedanjem času, je bila večina razprav usmerjena v preteklost in razvoj fakultete ter vpliv na sedanje pedagoško in raziskovalno delo ter vpliv fakultete v družbenem življenju.

Kolegi s Katedre za kriminologijo so me kot nekdanjega sodelavca in spremljevalca njihovega razvoja prosili za mnenje o njihovem razvoju. Zaradi omejenosti časa sem se usmeril predvsem v preteklost, ki jo bolje poznam kot sedanje delo kolegov. Dejavno sodelovanje s fakulteto se je začelo že v letih pred letom 2000, ko je našo šolo redno obiskoval doktorski študent Borislav Petrović, ki sta se mu pozneje pridružila še Elmedin Muratbegović in Muhamed Budimlić. Pozneje se je sodelovanje okrepilo z našo udeležbo na mednarodni konferenci v Sarajevu, ki smo se je udeležili Peter Umek, Anton Dvoršek, Bojan Dobovšek in jaz. Po podoktorski raziskavi

o preprečevanju kriminalitete v zahodnih družbah leta 2001 sem naslednje leto dobil še en podoktorski projekt z naslovom »Kriminaliteta in teorija družbene dezorganizacije v kontekstu pokonfliktne družbe« in v Sarajevu preživel tri mesece. V tem času sem spoznal prizadevanja kolegov, ki so gradili temelje fakultete in si prizadevali umestiti fakulteto v nacionalni in mednarodni akademski prostor. Sodeloval sem pri številnih dejavnostih, se učil jezika in spoznaval kompleksnost bosanske družbe ter edino pravilo tedanjega časa, ki je bilo dejansko to, da pravil ni bilo. Prav zato je bila ta družba zelo zanimiva za kriminološke študije. Po trimesečnem sodelovanju v okviru projekta smo se s kolegi močno povezali in dejavno sodelovali. Z njimi sem na magistrskem in doktorskem študiju dejavno sodeloval naslednjih deset let. Med rednimi obiski fakultete sem sodeloval skoraj z vsemi sodelavci in spoznaval njihovo delo. Spominjam se nepozabnih pogovorov s tedanjim dekanom Ibrahimom Bakićem, direktorjem fakultete Vitomirjem Šafranjem, profesorjem Slobodanom Logo, izjemnim psihiatrom, profesorjem Alijem Ramljakom, forenzikom in viktimologom, profesorjem Obradovićem, statistikom in metodologom, Duškom Modlyjem, legendarnim profesorjem kriminalistike in profesorico Rajko Mladenović, kazensko pravnico in kriminologinjo. Začeli smo odlično sodelovati na področju doktorskih in mednarodnih primerjalnih študij. Dejavno sodelovanje med našo in sarajevsko fakulteto se je v enem obdobju okrepilo tudi s študijskim obiskom Igorja Bernika na področju informacijske varnosti.

Sedanji razvoj fakultete mi ni najbolj poznan, ker že nekaj let ne sodelujem dejavno in ne spremljam razvoja celotne fakultete razen dela nekaterih kolegov s področja kriminologije, zato bi omenil le nekaj pomembnih del in posameznikov s širšega področja kriminologije, ki so v preteklosti prispevali k znanosti in razvoju študija na tem področju. Začel bi z delom kolega Borislava Petrovića, ki je bil sodelavec fakultete, pa tudi sodelavec in pozneje dekan Pravne fakultete v Sarajevu. Njegov opus del s področja kriminologije je velik, saj je v soavtorstvu poleg Rajke Mladenović napisal učbenik kriminologije in uredil številne publikacije s področja specifičnih oblik kriminalitete. Dejavno je sodeloval tudi na nacionalnih in mednarodnih konferencah ter bil redni udeleženec konferenc Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru. Že omenjena kolega Elmedin Muratbegović in Muhamed Budimlić sta opravila pionirsko delo na različnih področjih kriminologije ter prispevala k razvoju mladega kadra na področju kriminologije. Oba sta tudi zelo dejavna na področju raziskovanja in preprečevanja kriminalitete ter znana kot kritična in konstruktivna misleca. Izjemna čast mi je bilo spoznati avtorja prvega celo-

vitega viktimološkega učbenika Alijo Ramljaka in soavtorja Harisa Halilovića. Na žalost je prvi avtor že umrl. Spominjam se njegovih humanističnih nazorov in izjemne prijaznosti. Strokovnjak in raziskovalec ter profesor s področja policijske dejavnosti ter eden od dekanov fakultete Ramo Masleša je oseba, s katero sem tesno sodeloval na več področjih. Zanimivo pa je, da smo skupaj čez vikend pripravili osnutek zakonodaje Bosne in Hercegovine s področja zasebnega varovanja. Spominjam se njegove neizmerne energije in prizadevanj za razvoj fakultete in uveljavljanja mladih kolegov v mednarodnem raziskovalnem prostoru. Imel sem tudi priložnost biti mentor na doktorskem študiju fakultete. Z Elmedinom Muratbegovićem, tedaj mladim doktorjem znanosti, in sodelavci v raziskavi smo objavili članek v reviji *Journal of Criminal Justice*, kar je bil za tedanje čase presežek v regiji.

Treba je omeniti vpliv raziskovalcev iz drugih držav, predvsem na področju kriminologije in viktimologije (na primer Lisa R. Muftić), ki so skupaj s kolegicami in kolegi s fakultete opravili veliko raziskovalnega dela.

Sodelovanje s kolegi s fakultete ni potekalo samo v okviru Katedre za kriminologijo, ampak s skoraj celotno fakulteto. Omenil bi tvorno sodelovanje z vsemi dekani, predvsem Hidajetom Repovcem in Nedžadom Korajličem, ki sta skrbela za uravnotežen razvoj vseh področij fakultete. Ključni, mednarodni moment poleg velikih prizadevanj kolega Almirja Maljevića, sodelavca v številnih mednarodnih projektih in dolgoletnega promotora mednarodnega uveljavljanja fakultete v kriminoloških združenjih in institucijah, je bila organizacija mednarodne konference Evropskega kriminološkega združenja (angl. *European Society of Criminology* – ESC) v Sarajevu leta 2018. Brez zadržka lahko rečem, da so bili to trenutki zadovoljstva in ponosa na sarajevske kolege, ki so organizirali ta največji kriminološki dogodek v tem letu z nekaj tisoč udeležencev, odličnim programom in izjemno gostoljubnostjo. To je bila priložnost za mednarodno uveljavljanje fakultete kot celote na področjih kriminologije, študij kazenskega pravosodja in varnosti. Organizacija konference pod taktirko dekana Nedžada Korajlića in Almirja Maljevića ter sodelavcev in študentov fakultete je bila odlična.

V dveh desetletjih sodelovanja smo večkrat obiskali Sarajevo z magistrskimi študenti in sodelavci Fakultete za varnostne vede. Strokovne ekskurzije so bile vsebinsko bogate in so bile poleg obiska institucij kazenskega pravosodja, OZN, slovenskega veleposlaništva, mirovnih misij, sodišča za vojne zločine, Bošnjaškega inštituta obogatene z odličnimi predavanji kolegov s fakultete.

Glavni izziv okrogle mize na proslavi ob 30. obletnici fakultete je bila razprava o tem, kakšno je stanje kriminologi-

je v sedanjem času v Bosni in Hercegovini. Za poglobljeno analizo in oceno bi si bilo treba vzeti več časa, kajti možno je razpravljati o več perspektivah: o razvoju predmetov in poučevanja kriminoloških tem, o kriminološkem raziskovanju in vplivu kriminološkega raziskovanja na kreiranje politik ter prakse družbenega nadzorstva. To pa je velik zalogaj, ki zahteva poglobljeno študijo in ne le površno mnenje. Kljub temu na prvi pogled kaže dobro, saj so kolegi, ki so bili v času, ko sem začel obiskovati fakulteto, mladi in perspektivni, zdaj že redni profesorji in imajo svoje naslednike, ki se uveljavljajo v nacionalnem in mednarodnem okolju. Ker prihodnost stoji na mladih, bi poudaril, da je nekaj mlajših kolegic in kolegov, ki v zadnjih letih dejavno sodelujejo tudi v mednarodnih študijah in se pojavljajo kot nacionalni korespondenti v zbornikih Sveta Evrope o kriminalitetnih in kaznovanih statistikah, regionalnih študijah o specifičnih oblikah kriminalitete ali kot pisci prispevkov v mednarodnih revijah in knjigah (na primer Sandra Kobajica, Mirza Buljubašić in Darko Datzer). Tudi za bosansko znanost velja, da znanost ni omejena na svojo državo, ampak je mednarodna, univerzalna.

Za zaključek je treba omeniti še študije in pisanje s področja kriminologije, viktimologije in penologije, predvsem pa prispevke v mednarodnih publikacijah, ki ponesejo dober glas o raziskovanju čez državne meje. Ne bi posebej omenjal avtorjev, vendar objavljene knjige, poglavja v knjigah, članki in referati na mednarodnih konferencah pričajo o marljivem delu kolegov ter predstavljanju, ne le kriminoloških, viktimoloških, penoloških in kriminalnopreventivnih perspektiv, temveč tudi odlične prispevke h kritični družbeni misli intelektualcev v pokonfliktni družbi na Zahodnem Balkanu. Ne nazadnje pa velja tudi in predvsem to, kar raziskovalci naredijo dobrega tudi za svojo družbo, in tu je treba posebej omeniti prizadevanja Elmedina Muratbegovića na področju preprečevanja prestopništva mladih, ki se ne osredotočajo zgolj na prestopništvo, ampak tudi na ocenjevanje tveganj za zdrav razvoj mladine, ki je zagotovilo družbenega razvoja v prihodnosti.

Čestitke za prvih trideset let z željo, da se na Fakulteti za kriminalistiko, kriminologijo in varnostne vede Univerze v Sarajevu tudi v prihodnje poleg kriminologije razvijajo še vsa sorodna področja in da bo učinek izobraževanja in raziskovanja h kakovosti življenja vse večji. Trideseta obletnica fakultete sovпада s petdeseto obletnico Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru in sedemdeseto obletnico Inštituta za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani. Čestitke vsem!

Gorazd Meško